

B OEKEN

[B] NIET REPRESENTATIEF, WEL INDICATIEF. TWEË BLOEMLEZINGEN MET VERHALEN VAN JONGE SCHRIJVERS

Welke schrijvers zullen het proza van het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw mee bepalen? Waarover schrijft deze nieuwe generatie? Valt er een verschil op te merken tussen Nederlandse en Vlaamse schrijvers? En zijn er wel gemeenschappelijke tendensen te bespeuren in de verhalen van jonge auteurs? Op deze en andere vragen kan een antwoord worden gezocht in twee vrijwel gelijktijdig verschenen bloemlezingen: *Agents-provocateurs: 20 onder 35. Een selectie van de origineelste jonge schrijvers uit Nederland en Vlaanderen*, samengesteld door Hassan Bahara en Thomas Blondeau, en *20 onder 40. Nieuwe verhalen van de beste jonge schrijvers*, met een voorwoord door Eva Berghmans en Harold Polis en getekende portretten van de auteurs door Eva Mouton. De eerstgenoemde bundel, *Agents-provocateurs*, is in Nederland uitgegeven (Prometheus Amsterdam) en heeft een bredere blik – schrijvers uit Nederland én Vlaanderen – maar een beperktere selectie wat de leeftijd betreft (tot 35). De tweede bundel, *20 onder 40*, is beperkt tot Vlaanderen (uitgegeven door De Bezige Bij Antwerpen), maar interpreteert “jongeren” dan weer een stuk ruimer. Zijn deze

bloemlezingen representatief voor de jongste generatie?

Het antwoord op deze laatste vraag is negatief: neen, ze zijn niet representatief. Maar ze zijn wel indicatief. Ze geven aan dat er veel nieuw talent is en dat er jonge schrijvers zijn (nu ja: zo jong is 40 nu ook weer niet) die met een gedreven en bedreven pen een boeiend verhaal weten te vertellen. Onder hen namen die al een tijdje bekend zijn: Jeroen Theunissen, Saskia de Coster, Annelies Verbeke (hier met een schitterend verhaal ‘Rigor mortis’), Tom Naegels, Joost Vandecasteele. Daar mogen nu zeker aan toegevoegd worden: Annelies Beck, Y.M. Dangre, Christophe Van Gerrewey, Ivo Victoria uit Vlaanderen, Jeroen van Rooij, Nicole van Nierop, Thijs de Boer, David Pefko in Nederland. En bij de andere “origineelste” en “beste” jonge schrijvers zijn er zeker nog enkele die kunnen doorgroeien, zoals Bent Van Looy, de voorman van de popgroep Das Pop, die hier debuteert met herinneringsproza.

Tegen de “representativiteit” spreekt echter ook de keuze: in *20 onder 35* komen vijftien Nederlanders voor en vijf Vlamingen; in *20 onder 40* uitsluitend Vlamingen. Zijn er inderdaad “maar” vijftien goede nieuwe Nederlandse verhalenschrijvers en “maar” twintig Vlaamse? Dit lijkt een vreemde verhouding die wel eens omgekeerd evenredig zou kunnen zijn met de realiteit. Slechts drie van de vijf Vlamingen

Thomas Blondeau, getekend door Eva Mouton. Blondeau is een van de samenstellers van *20 onder 35* en staat zelf met een kort verhaal in *20 onder 40* © Eva Mouton.

in de Nederlandse bundel komen ook voor in de Vlaamse bundel; een van hen, Thomas Blommaert, schrijft een nadrukkelijk “Vlaams” verhaal in de traditie van Louis Paul Boon en Walter van den Broeck, meeslepend, met een duidelijk journalistieke insteek. Deze man had een plaats kunnen krijgen in de selectie van “de beste (Vlaamse) schrijvers”. Een gemiste kans. Een pluspunt voor de Vlaamse bundel is dan weer dat er een sterk en gedurfd stuk is opgenomen van Thomas Blondeau, een Vlaming die ook een van de samenstellers is van de Nederlandse bundel, maar die zo kies is geweest daarin niet een verhaal van zichzelf op te nemen.

Nog tegen de representativiteit spreekt de keuze voor de titel *Agents-provocateurs* om de *20 onder 35* voor te stellen. Deze titel maakt op zich al duidelijk dat werd gezocht naar proza dat prikkelend of vernieuwend is, dat regels overtreedt of ontregelt. Deze bundel registreert dus niet wat zich aankondigt, maar brengt een aantal auteurs bij elkaar vanuit een duidelijke visie op wat literatuur dan wel zou moeten zijn: met aandacht voor het mechanisme “dat ieder nieuw literair werk de mogelijkheid heeft om te veranderen wat wij verstaan onder literatuur” (volgens de inleiding).

Maar, zoals gezegd, de geselecteerde verhalen uit beide bundels geven wel aan dat “jonge” schrijvers zeer diverse stijlen hanteren, zeer diverse genres

beoefenen (of de grenzen van de bekende genres opzoeken) en voor zeer diverse onderwerpen kiezen, zonder dat zij op een of andere manier (via een tijdschrift, een literair forum, een gemeenschappelijk motto) tot een groep behoren. Opmerkelijk is wel dat de inleiders van de twee bundels een totaal tegenovergestelde visie blijken te hebben op de stand van zaken in het literaire landschap. Het voorwoord bij *20 onder 40* opent met een doemgedachte – “Ze zeggen dat de literatuur dood is. Opgeslokt door het digitale zwarte gat. Geminacht op school. Uitgelachen op straat. Beschimpt. Geschraapt. Vergeten” – maar voegt daar meteen een nieuw toekomstperspectief aan toe: “De twintig schrijvers in dit boek bewijzen dat literatuur wel een toekomst heeft.” De inleiders van *20 onder 35* zijn géén doemdenkers. Zij stellen meteen vast: “Het gaat goed met de literatuur. Massa’s mensen schrijven, veel boeken verschijnen, aardig wat auteurs leven van hun toetsenbord. Kranten en tijdschriften blijven kolommen inruimen voor een genre dat zich maar niet dood laat verklaren.”

Doodgeacht of niet: het maakt eigenlijk niet uit. Feit is dat er zich een generatie met talentvolle en veelbelovende auteurs aandient die vormgeeft aan de wereld waarin zij leven. Opmerkelijk, in beide bundels, is dat de elektronica en de sociale media wel sporadisch aanwezig zijn, maar dat deze internetgeneratie vooral aansluit bij een klassieke

verteltraditie en focust op thema's uit de dagelijkse leefwereld. Ook dit "nieuwe" proza gaat over de eeuwige thema's liefde, menselijke relaties en dood en heeft de neiging de conflicten binnen die thema's uit te spinnen en uit te vergroten. Liefde en relaties worden met een zekere vrijmoedigheid behandeld, bijvoorbeeld door Y.M. Dangre, de benjamin van het gezelschap, die aanwezig is met twee verhalen die als het ware op elkaar volgen: het gaat telkens om een leraar die smoorverliefd wordt op de moeder van een leerling en wiens vrijpartijen in een somptueuze stijl worden beschreven. Maar alle andere relatieverhalen vertonen juist een zeer grote terughoudendheid en laten vooral het onbehagen van de personages in hun omgeving zien en hun onvermogen om met "de ander" te communiceren (bijvoorbeeld PB Gronda). Nicole van Nierop schrijft over een jongen met een moederbinding die pas contact kan leggen met een meisje als zijn moeder een minnaar heeft. Ook Jeroen van Rooij beschrijft een ingehouden liefdesverhaal waarin zowat alles impliciet blijft. Enkele auteurs, zoals Jeroen Theunissen en Annelies Verbeke, slagen erin een grote spanning in hun verhaal op te bouwen door het onbegrip bij hun personages onderhuids te houden. Grensverleggend proza brengen deze bloemlezingen dus niet. Maar ze laten wel zien dat "de jongeren" vooral de donkere kanten van het leven vastleggen.

Naast deze toch veeleer narcistische stukken – in het spoor van het autobiografische schrijven dat al toonaangevend werd in de jaren tachtig van de twintigste eeuw – zijn er slechts enkele verhalen die een grotere "betrokkenheid op de wereld" tonen: er is een discussie over de islam vanuit het standpunt van de moslim (dwingend beschreven door de graag provocerende Joost Vandecasteele), naast een fel gedreven documentaire over de failliete Boelwerf in Temse (door Thomas Blommaert), een stuk over de groeiende angst voor de dreigende terroristische aanslagen en een verhaal over de vergrijzing: een verzorger "bevrijdt" en "verlost" de inwoners van een bejaardentehuis in een live-internetuitzending door hun soep te vergifigen. Moord of een goede daad? Hier dus toch ook een nieuw, eigentijds dilemma.

De verhalen met een "persoonlijke", innerlijke problematiek zijn in deze beide bundels veruit in de meerderheid. Maar misschien kan dat ook niet anders binnen het genre van het korte verhaal,

waarin geen ruimte is voor een grote epische worp op de werkelijkheid.

ANNE MARIE MUSSCHOOT

Agents-provocateurs. 20 onder 35. Een selectie van de origineelste jonge schrijvers uit Nederland en Vlaanderen, samengesteld door Hassan Bahara en Thomas Blondeau, Prometheus, Amsterdam, 2011, 192 p.
20 onder 40. Nieuwe verhalen van de beste jonge schrijvers, geselecteerd door Harold Polis en Eva Berghmans, De Bezige Bij Antwerpen, 2011, 316 p.
